

Vsebina knjige je bogata in zelo poučna. Med splošno umljiva poglavja so vpletene lepa mesta iz dušeslovja. Vendar se mi ne zdi vsebina še čisto izravnana: tuintam se pokaže še kako majhno protislovje. Knjiga nam priča, s kako ljubeznijo se oklepa pisatelj svoje stroke. Zdi se mi pa, da je napram praznim besedam preveč popustljiv. „Boj frazerstvu!“ to mora biti tudi naš klic.

Ozvaldovo „Srednješolsko vzgojo“ bodo čitali s pridom učitelji, starši in višji gimnazijci. Že samo poglavje „Kaznovanje s karcerjem“ rodi lahko lepe sadove. Ako vzbudi knjiga v javnosti pravo zanimanje za šolo, potem je izvršila najlepše svojo nalogo; zakaj ravno pravega zanimanja javnosti manjka naši šoli. Pri nas sodi javnost šolo le po redih. Veliko dobrih redov znači veliko dobrih učiteljev in narobe. Kako se ti redi dobivajo, to je javnosti deveta briga.

Misli Ozvaldove so izvršljive seveda le tam, kjer vlada v šolstvu duh, ne pa črka, odkritost, ne hinavstvo, svoboda, ne suženjstvo. Veliko vprašanje pa ostane, ali so take razmere pri nas!

Knjiga je pisana zanimivo. Jezik in slog sta z malimi izjemami dobra. Zakaj piše Ozvald „igro so dali“, ne umem. Ali hoče tudi on v vrsto onih novodobnih pisateljev, ki so ponosni na svoje nemčizne? Recimo rajši s svojim narodom: Vzgojitelja Lanovca so igrali! — Ozvaldova „Srednješolska vzgoja“ zasluži priznanje, da nima vrstnice v našem slovstvu. Meri se pa lahko tudi z marsikaterim tujim pedagogično-dušeslovnim delom, ki je zaslovelo čez meje svoje rojstne dežele. Zanimanje za knjigo nam pokaže zanimanje za lastno korist. *Dr. Lokar.*

Dr. Niko Županič, Žumberčani i Marindolci. Prilog antropologiji i etnografiji Srba u Kranjskoj. U Beogradu 1912. V. 8°. 50 str. + VII l. tab.

Belokranjski rojak dr. N. Županič, pristav v belgrajskem narodnem muzeju, pripravlja obširno antropološko in etnografsko študijo o Srbih na Kranjskem. Del te razprave je priobčil letos v „Prosvetnem glasniku“. Kakor znano, prebivajo Srbi na Kranjskem na treh mestih, to so Bojanci pod Gorjanci, Marindolci ob levem bregu Kolpe in Žumberčani, ki so največja srbska naselbina. V prvem delu nam podaja dr. Županič geografske, statistične, jezikovne in zgodovinske podatke; drugi del je posvečen antropologiji teh prebivalcev, posebno anatomske meri glave. Dodanih je 13 slik, ki nam kažejo žitje in bitje Žumberčanov in Marindolcev. — To jugoslovansko betvice zanima seveda tudi jezikoslovca; njih narečje je v novejšem času opisal dr. P. Skok v zadnjih številkah Jagičevega Archiva („Mundartliches aus Žumberak“). *J. Š.*

Anton Aškerc.

Nenadoma se je poslovil od nas! V imponantnem sprevedu je spremil 12. junija na nepovratni poti hvaležni narod svojega velikega sina. — Delovanje Gorazda Aškerca je tesno združeno z „Lj. Zvonom“, saj mu je bil 28 let odličen sotrudnik, skoro desetletje je bil urednik pesniškega dela, in po Bežkovem odhodu iz Ljub-

ljane mu je izročila „Narodna tiskarna“ vodstvo lista, ki mu je vtisnil pečat lastne izrazite osebnosti. Skušal je ustvariti iz našega mesečnika moderno revijo; trudil se je, da so bili znanstveni članki pisani v poljudnem, lahko umljivem, leposlovno zaokroženem slogu ter se je oziral na vse duševno, literarno in umetniško gibanje naših slovanskih bratov. V dobi svojega štiriletnega urednikovanja je znal pridobiti listu ugled na zunaj. Vrh tega je A. Aškerc izdal sledeča dela: Balade in romance (1890, v drugi izdaji 1903), Lirske in epske poezije (1896), Nove poezije (1900), Tri dramatične studije; Izmajlov, Red sv. Jurja, Tujka (1900), z I. Veselom je izdal „Rusko antologijo“. Ruski pesniki v slovenskih prevodih (1901), uredil je Prešernove poezije (1902), Zlatorog. Pravljica izpod Triglava (1904), Četrty zbornik poezij (1904), Primož Trubar. Zgodovinska epska pesnitev (1905), Mučeniki. Slike iz naše protireformacije (1906), Junaki. Epske pesnitve (1907), Jadranski biseri. Balade in romance slovenskih morskih ribičev (1908), Akropolis in piramide. Poetični sprehodi po orientu (1909), Pesnitve. Peti zbornik 1904—1910. (1910), Poslednji Celjan. Epska pesnitev (1912). Kot ponatise so izšle tele brošure: Izlet v Carigrad. Popotne črtice (1893), Dva izleta na Rusko. Črtice iz popotnega dnevnika (1903), Ali je Primož Trubar upesnitve vreden junak ali ne? (1905). — „Lj. Zvon“ posveti pesniku in mislecu Aškercu daljšo študijo, v kateri se oceni njegovo obsežno literarno delovanje. Slava njegovemu spominu! *X je do James ni - pet: 6/12 1912*

IV. jugoslovanska umetniška razstava v Belgradu. Veliko zanimanje, ki se kaže v Srbiji za to prireditev, da sklepati, kako visoko važnost pripisujejo resno misleči ljudje vplivu umetnosti na samostojni narodni razvoj. Vsak, ki želi z odkritim srcem in normalnimi možgani resničen napredek svojemu narodu, mora priznati, da je umetnost eno najvažnejših sredstev za duševno zблиžanje in medsebojno razumevanje posameznikov, na kateri podlagi je edino mogoč tak kulturni razvoj, ki osigura narodu vsestransko samostojnost.

Dnevi pred otvoritvijo in dan otvoritve so bili za mesto Belgrad res slavnostni dnevi. Kajti priredba ni le skromna privatna akcija nekaterih umetnikov, ampak dobro pripravljeno skupno delo vodilnih krogov in more zato učinkovati tudi na širše mase ljudstva. V razstavljalnem odboru so poleg umetnikov zastopani člani naučnega ministrstva, predstojnik mesta Belgrada in mnogo drugih uglednih oseb, ki ne krasijo priredbe le s svojimi imeni, ampak, ki so se za njeno izvršitev tudi dejansko potrudili. Ker Belgrad do zdaj še nima posebnega poslopja za umetniške razstave, izpraznila se je v ta namen nova gimnazija in se ustavil šolski pouk. Tamošnja šolska oblast je bila namreč mnenja, da so vzpodbujanja, ki jih povzroča umetniška razstava, vsaj tako vplivna na duševno izobrazbo mladine, kakor reden šolski pouk.

Razstava šteje blizu 1000 slikarskih, kiparskih in stavbenih proizvodov. Različnost umetniških in nacionalnih naziranj med jugoslovanskimi umetniki je povzročila, da sedanja razstava ni tako strogo deljena po posameznih jugoslovanskih plemenih, kakor je bila I. jugoslovanska umetniška razstava v Belgradu, in torej ne podaja jasnega pregleda o umetniškem razvoju posameznih narodnostnih skupin. Stremljenje umetnikov ne gre več po narodnostnem deljenju, ampak po umetniški izberi in iz te izvirajočem narodnostnem zблиžanju. Ta program, ker še ni popolnoma jasen in izdelan, je vzrok, da sedanja razstava ne učinkuje posebno enotno in povoljno; zdi se mi pa, da se da na ta način — seveda pod gotovimi predpogoji — ustvariti jugoslovanski umetnosti zanesljiv temelj. Upam, da že prihodnja razstava to jasneje pokaže.